

AANVRAAG BOUW BORNSE SCHUURKERK

Door de Reformatie, eind 16^e/ begin 17^e eeuw, verloor de Rooms Katholieke kerk ook in ons gewest veel van haar kerkgebouwen. Lange tijd werd het de R.K. bevolkingsgroep nogal moeilijk gemaakt hun religie in het openbaar te belijden. Pas in het jaar 1796 werden alle kerkgezindten gelijkgesteld. Eerder echter, verordonneerde de regering van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, dat de bedehuizen van niet erkende gezindten er niet als een kerk uit mochten zien. Zij moesten in de steden het uiterlijk hebben van een woonhuis en op het platteland op een schuur lijken. Die schuren moesten officieel zijn voorzien van een schoorsteen en een strooien dak! De naam schuurkerk was hiermee geboren...

In het dorp Borne was het grootste deel der bevolking Rooms Katholiek en ze hadden door de Reformatie geen kerkgebouw meer! Men kerkte daarom noodgedwongen in Hertme. De wens om niet meer naar Hertme te hoeven om de mis bij te kunnen wonen groeide en groeide. Uiteindelijk stuurde men in 1784 vanuit Borne een brief (Lit.1) naar de Ridderschap en Steden van Overijssel met het verzoek een eigen kerkhuis te mogen bouwen.

Edele mogende Heeren
 Wij onder getekende Leden van die
 Romse gemente van ^{+ dorp} Borne versoecken
 seer odmoedelik, an hun Edele mogende
 om ons goed gunstelik toe te stan om
 Een Kerk huys int Dorp Borne te bouwen
 en versoecken om onse pastor daarin
 om sin kerkelike Diensten te doen
 Joh: Jacobs   Jan Thunel

Gedeelte van de brief aan Ridderschap en Steden van Overijssel

De brief had de volgende tekst:

Edele mogende Heeren
 Wij ondergetekende Leden van die
 Romse gemente van 't dorp Borne versoecken
 seer odmoedelik, an hun Edele mogende
 om ons goed gunstelik toe te stan om
 Een Kerkhuis int Dorp Borne te bouwen
 en versoecken om onse pastor daarin
 om sin kerkelike Diensten te doen.

<i>Joh: Jacobs</i>	<i>Jan Hemelder</i>
<i>Gradus van der Berg</i>	<i>A.H. Schoemaker</i>
<i>Gerrad Schröder</i>	<i>Lubertus Drekkens</i>
<i>Kinderen Herberink</i>	<i>Barthelomeus Smit</i>
<i>Anna Walburga Schoreder</i>	<i>H.IJ. Berghus</i>
<i>Alejda Butters</i>	<i>Genneken Berghuis (merk)</i>
<i>Gerrit Buiters</i>	<i>Gerrijt Hondemot (merk)</i>
<i>Jan Drekkers (merk)</i>	<i>IJan Ossenbrink</i>
<i>Gerrit Drikkers (merk)</i>	<i>Wilem Kemmena</i>
<i>Geertruij Huisman (merk)</i>	<i>Walmine Kemna (merk)</i>
<i>Janna Schoon (merk)</i>	<i>Aleida Aaldrink (merk)</i>
<i>Wed. Berns Ten bueren (merk)</i>	<i>Bernd.. Vranke</i>
<i>Grardus van den Berg</i>	<i>Agnit Hannink (merk)</i>
<i>Willemins van den Berg(merk)</i>	<i>Jans Ensink (merk)</i>
<i>Gerrijt wildijk (merk)</i>	<i>Janna Hesselink (merk)</i>
<i>Janna Wildijk (merk)</i>	<i>Mavia Rutgers</i>
<i>Jan Geerebriel (merk)</i>	

Een aantal personen tekende met een kruis omdat men de schrijfkunst niet machtig was. In de oorspronkelijke lijst van ondertekenaars staat dan steeds voor hun naam "dit is het X merk van". Wij hebben dat aangegeven met: *(merk)* achter de betreffende naam.

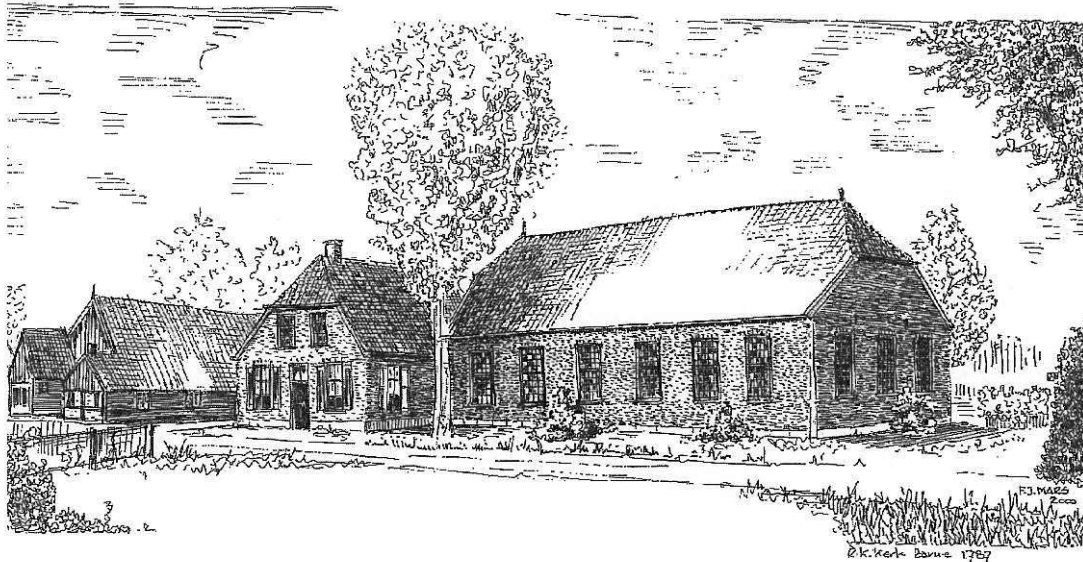
De ondertekening van deze brief is van mensen van wie we tot op de dag van vandaag veelal de familienaam nog in Borne aantreffen. Blijkbaar zijn deze families zeer honkvast! Tot zover de namen van de ondertekenaars.

Nu weer verder met de aanvraag. Gelukkig kwam er toestemming. Op 11 augustus 1785 verleende de Ridderschap en Steden van Overijssel hun goedkeuring aan het verzoek van de R.K. ingezetenen van Borne tot het oprichten van een kerkschuur. Reeds op 12 september volgde het leggen van de eerste steen. Men had zich blijkbaar reeds lang op de eventuele bouw voorbereid.

Opvallend is dat, na een lange periode van knechting, men er opeens om durfde vragen een kerkhuis te mogen bouwen. De reden moet worden gezocht in het feit dat drost Sigismund von Heiden al enkele jaren wat milder leek te zijn geworden. Zo ongeveer "na 1780" wordt hij "handelbaarder" aldus Geerdink (Lit.2). Zelfs werd soms door hem door de vingers gezien dat men bij de bouw van een schuurkerk het dak met pannen dekte in plaats van met stro, of dat men de schoorsteen weg liet. Blijkbaar was de wat menselijker houding van de drost aanleiding de aanvraag te durven indienen.

De schuurkerk, waarvan de ingang aan de van de weg af gelegen zijde van het gebouw moest komen, werd geplaatst aan de Weerselosestraat, de uitvalsweg richting Hertme. Het gebouw kwam kort bij het toenmalige centrum van het dorp te staan en haaks op de nu nog bestaande pastorie waarin thans de familie Rientjes woont. Achter de oude pastorie bevindt zich het toenmalige kerkhof, daar waar we nu de Mariakapel kunnen vinden. De schuurkerk was een gebouw van zeven gebinten, met een lengte van ongeveer 28,5 m en een breedte van zo'n 15 m. Er bevonden zich aan de westzijde twee afgetimmerde kleine ruimtes waarvan er een als sacristie gefungeerd zal hebben. Een beschrijving met tekeningen is te vinden in het jubileumboek

“Honderd Jaar Stephanus Parochie Borne” (Lit.3). Architect F.J. Mars maakte van het bouwresultaat van toen een fraaie impressie, speciaal voor het kort geleden verschenen boekje “De Rooms Katholieke Parochie Borne” (Lit. 4). We drukken de prent hierbij af om de lezer een goede indruk te geven van het reeds in 1785 gereed gekomen schuurkerkje waar pastoor Lammertink, die van Hertme naar Borne was verhuisd, als pastoor fungeerde. Deze verhuizing is overigens niet zonder tegenstand verlopen, zoals o.a. in Lit. 4 is beschreven.

De impressie van architect F.J. Mars van de schuurkerk rond 1785.

Met dank aan ons medelid Hr. J.J.M. Post voor het verstrekken van gegevens.

F.J. van Capelleveen.

Literatuur

1. Brief aan Ridderschap en Steden van Overijssel, 1784.
In: Archief St. Stephanusparochie Borne.
2. E. Geerdink. Eenige Bijdragen tot de Geschiedenis van het Aartsdiaconaat en Aartpriesterschap Twenthe. Vianen 1895.
3. Honderd Jaar Stephanus Parochie Borne.
Jubileumboek 1888 – 1988.
St. Stephanus Parochie, Borne 1988.
4. De Roomskatholieke Parochie Borne.
Van één parochie in het oorspronkelijk Kerspel van Borne, naar vijf parochies in de latere gemeente Borne.
Heemkundevereniging Bussemakerhuis, Borne, 2000.

Gen groter gemak as n eagen dak